

Список використаних джерел:

1. КримSOS: в окупованому Криму зростають випадки насильницьких зникнень жінок. 2025. <https://krymsos.com/krymsos-v-okupovanomu-krymu-zrostayut-vypadky-nasylnyckzyh-znyknen-zhinok/>
2. Правозахисники: репресії проти жінок у Криму є цілеспрямованою політикою спецслужб рф. *Радіо Свобода. Крим. Реалії*. 2025. URL: <https://ua.krymr.com/a/news-krym-peresliduvannia-zhinok/33547415.html>
3. Представництво Президента України в Автономній Республіці Крим. 2025. URL: <https://ppru.gov.ua/>
4. Станом на вересень щонайменше 30 жінок з Криму утримуються в місцях несвободи рф – КРЦ, 2025. URL: <https://investigator.org.ua/ua/news-2/novosti-krym/278388/>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-570-2-88>

Козюра В. М.,

студент

*Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського
м. Київ, Україна*

ЗБЕРЕЖЕННЯ КУЛЬТУРНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ КОРИННИХ НАРОДІВ ТАЙВАНЮ: УРОКИ ДЛЯ УКРАЇНИ

Метою цього дослідження є історичний аналіз процесів збереження культурної та мовної ідентичності корінних народів Тайваню в період після японської колонізації та становлення Республіки Китай, а також виявлення можливих історичних паралелей і практичних уроків для України у справі захисту культурної спадщини та мовної самобутності корінних народів Криму.

Короткий історичний контекст. Корінні народи Тайваню – це австронезійські етнічні спільноти, що формувалися на території острова протягом тисячоліть. Лінгвістичні й археологічні дані свідчать, що саме Тайвань є прабатьківщиною австронезійської мовної сім'ї, поширеної нині від Мадагаскару до островів Океанії. Близько 3000–1500 рр. до н.е. з території Тайваню розпочалася масштабна морська міграція – так звана австронезійська експансія, що призвела до розселення споріднених народів у Філіппінах, Індонезії, Меланезії, Полінезії та Мадагаскарі.

Загальна чисельність корінного населення нині становить близько 559 тисяч осіб (приблизно 2,4% населення Тайваню). Сучасні офіційно

визнані народи Тайваню – це 16 етнічних груп: амі, атайаль, бунун, хла'алуа, канакараву, кавалан, пайван, пуяома, рукай, сайсаят, сакізія, седік, тао (ямі), траку (тароко), цао (цоу) та тхао. Більшість корінних спільнот мешкає у гірських районах центральної та східної частин острова, а також на острові Ланьюй (Орхідейному острові). За типом розселення їх часто поділяють на гірські та рівнинні громади, що історично мали різні форми взаємодії з колонізаторами. До останніх належать пінгпу, які через багатомісячну асиміляцію з китайцями втратили мову та значну частину традиційної культури й зараз не є визнаною офіційно окремою народністю.

Основою традиційного господарства було підсічно-вогневе землеробство з вирощуванням рису, проса, таро, батату й бобових культур, яке поєднувалося з мисливством, рибальством та збиранням. У багатьох громадах важливе місце займали колективні трудові практики – спільна обробка землі, участь усієї громади у будівництві домів, збиранні врожаю чи ремонті доріг. Традиційні ремесла – ткацтво, різьблення по дереву, виготовлення прикрас із мушель і кістки.

У духовному житті панував анімізм – віра в одухотвореність природних сил і предметів, поклоніння духам предків, гір, води й землі. Більшість племен мали систему ритуалів урожаю, ініціацій, мисливських свят, під час яких виконувалися традиційні співи, танці та жертвоприношення. З утвердженням християнства в XIX–XX ст. частина традиційних вірувань була витіснена, однак численні елементи стародавньої культури – усна міфологія, музика, орнаментика, громади старійшин, племінні фестивалі – збереглися й нині становлять важливу складову нематеріальної культурної спадщини Тайваню.

Перші згадки про острів у китайських джерелах датуються VII ст. під назвою «Люцю», однак постійні контакти з материком почалися лише у XIV–XVI ст., коли рибалки з Фуцзяню торгували з місцевими громадами. Саме тоді закріпилася назва «Тайвань», що походить від етнічного місцевого племені Тайюан (Taoyuan) поблизу сучасного Тайнаня.

У XVII ст. острів став ареною європейської колонізації: у 1624 р. голландці, а у 1626 р. іспанці створили торгові факторії, залучаючи місцевих жителів до обміну та місіонерської діяльності. Голландці запровадили освіту, створили перші абетки для австронезійських мов, але одночасно вели військові кампанії проти громад, що чинили спротив.

Після приєднання Тайваню до імперії Цін у 1683 р. розпочалася масштабна китайська колонізація. Політика «земляних валів» поступово перетворилася на витіснення рівнинних племен (пінгпу) у гори та їхню асиміляцію. До кінця XIX ст. більшість низинних народів втратили мови та звичаї, тоді як гірські громади зберігали відносну автономію, хоча й постійно воювали з імперською адміністрацією.

У 1895 р. Тайвань перейшов під владу Японії. Перші десятиліття колоніального правління супроводжувалися повстаннями, найвідоміші з яких – Тарокське (1914) та повстання Муша (1930). Після придушення опору японська адміністрація запровадила політику «комінка» – тотальної японізації: навчання японською мовою, зміна імен, примусова лояльність до імператора. Частина індігенного населення переселили у контрольовані поселення. Водночас японці проводили етнографічні дослідження, завдяки яким збережено значний пласт матеріальної та усної культури. У роки Другої світової війни корінних жителів мобілізували до спеціальних військових підрозділів – «Takasago Volunteers». Формально добровільна служба мала примусовий характер; багато юнаків були неповнолітніми. Після війни ветерани зазнавали дискримінації, а пам'ять про них стала символом подвійності колоніального досвіду – поєднання мужності та втрати культурної самобутності.

Після капітуляції Японії у 1945 р. Тайвань перейшов під контроль уряду Китайської Республіки. У 1949 р., після поразки від комуністів, на острів перемістився режим Гоміньдану, встановивши авторитарну владу та політику китаїзації. Було заборонено викладання місцевих і корінних мов, а освіта зводилася до культивування «єдиної китайської ідентичності». Законодавство 1960-х років остаточно обмежило земельні права індігенів, що призвело до втрати традиційного господарства, міграції та соціальної маргіналізації. Таким чином, до кінця ХХ ст. більшість корінних народів опинилися на межі культурного зникнення, що стало передумовою подальшого руху за відродження у добу демократизації.

Відродження культурної ідентичності в умовах демократизації. Кінець авторитарного правління Гоміньдану відкрив нову добу в історії Тайваню. Скасування воєнного стану у 1987 році започаткувало процес демократизації, що сприяв формуванню поліетнічної ідентичності держави. У суспільній свідомості закріпилася ідея Тайваню як багатокультурної спільноти, де корінні народи посідають важливе місце як носії автентичної спадщини острова.

У цей період активізувався індігенний рух. У 1984 році створення організації «Альянс корінних народів Тайваню» (АТА) започаткувало публічну боротьбу за відновлення земельних прав, ліквідацію дискримінації та право на самоназву. Кампанія «Поверніть наші землі» 1988 року вперше винесла проблеми індігенів на міжнародний рівень, а поправки до Конституції 1994 року закріпили термін «юаньчжунь» («ті, хто жили тут споконвіку»), визнавши корінні народи автохтонним населенням. Це стало символічним актом історичної реабілітації.

Інституційне оформлення відродження відбулося зі створенням у 1996 році Ради у справах корінних народів (СІР), пізніше реорганізованої в урядовий департамент. У 2000-х роках ухвалено ключові

закони – «Базовий закон про корінні народи» (2005), «Закон про освіту для корінних народів» (2004) та «Закон про розвиток індигенних мов» (2017), що гарантували мовні права, культурну автономію та участь у державному управлінні.

У парламенті для представників індигенних народів було зарезервовано шість місць (по три для гірських і рівнинних громад), що забезпечило політичне представництво й вплив на законодавчий процес. Водночас розвиток освіти та медіа – зокрема створення у 2005 році Індигенної телемережі Тайваню – став основою культурної репрезентації. У школах запроваджено програми навчання рідними мовами, а 2018 року індигенні мови отримали статус рівних із китайською.

Попри прогрес, низка проблем залишається не вирішеною: питання земельної автономії, традиційного полювання та управління природними ресурсами продовжують бути предметом політичних суперечок. Символічним кроком держави стало вибачення президента Цай Інвєнь у 2016 році за століття колоніальної дискримінації, однак активісти вказують на нестачу реальних механізмів реалізації цих прав.

Історичні уроки для України. Історія корінних народів Тайваню – це приклад шляху від колоніального підпорядкування до культурного самоствердження. Попри втрату земель, мов і традицій під тиском японської та китайської асиміляції, у другій половині ХХ – на початку ХХІ століття Тайвань сформував інклюзивну модель поліетнічної демократії, у якій корінні народи стали активними носіями історичної та культурної спадщини.

Тайванський досвід доводить, що демократизація і культурна реабілітація взаємопов'язані: лише в умовах політичної свободи можливе відродження мов, традицій і самоназви народів, яких століттями позбавляли права на власний голос. Створення Ради у справах корінних народів, законодавче визнання мов і гарантоване представництво в парламенті довели, що державна політика може стати інструментом історичної справедливості.

Водночас історія Тайваню показує: корінні народи є невід'ємною складовою сучасної національної ідентичності. Завдяки діалогу й культурному відродженню індигенів образ Тайваню трансформувався – від «китайської провінції» до самобутньої поліетнічної держави, де спадщина австронезійських народів стала символом автентичності та історичної тяглості.

Для України цей досвід особливо важливий у контексті постокупаційного відновлення Криму та Чорноморського регіону. Як і на Тайвані, взаємодія з корінними народами – є невід'ємною частиною формування сучасної української ідентичності. Поєднання правової, освітньої та культурної політики з реальними механізмами участі індигенних народів у державному управлінні стане запорукою історичної справедливості, єдності та демократичної стійкості України.

Список використаних джерел:

1. Council of Indigenous Peoples. “Introduction of Indigenous Peoples”. Council of Indigenous Peoples. URL: <https://www.cip.gov.tw/en/index.html> (дата звернення: 10.10.2025).
2. Minority Rights Group International. “Indigenous peoples – six key facts”. MinorityRights.org. URL: <https://minorityrights.org/communities/indigenous-peoples-6/> (дата звернення: 10.10.2025).
3. International Work Group for Indigenous Affairs (IWGIA). “The Indigenous World 2023: Taiwan”. IWGIA. URL: <https://iwgia.org/en/taiwan/5133-iw-2023-taiwan.html> (дата звернення: 10.10.2025).

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-570-2-89>

Rusnachenko A. M.,

Doctor of Historical Sciences,

Assistant Professor at the Department

of State-Law and Humanitarian Sciences

V. I. Vernadsky Taurida National University

Kyiv, Ukraine

BESSARABIA: FROM PRONICE TO AUTONOMY AND PART OF **ROMANIA (1917–1918)**

Bessarabia entered into the Russian empire in 1812. Bessarabia were inhabited not the Moldovans only, but the Ukrainians too, in Khotyn district firstly, representatives of others nationalities, even Russians including, after the empire’s conquest. But the Ukrainians were the second largest group in the region. Romanians (Moldavians) named themselves 58% populations of the region in 1908.

80% of the population was engaged in agriculture. Bessarabia population did not know serfdom. But the largest estates belong to Russians. Landlords owned by 40% of the agricultural land [5. p. 5]. One peasant off five the peasants were landless, one off five have half *desiatyna* of land only.

After the February revolution in the Russia in 1917, Moldova Progressive Party, Moldavian National Party (MNP) appeared in Bessarabia, reunited later. The program of it demanded to grant Bessarabia “the widest administrative, court of justice, church, school and economy autonomy”, but leaving it “from now on connected with Russia on the laws base corresponding common interests”. The program never mentioned Romania or Romanians. During spring and summer Moldavian national committees